

Obrazová příloha.

Tato obrazová část je součástí doporučení **Nález a záchyt radioaktivních zdrojů v zařízeních určených k tavbě, shromažďování a zpracování kovového šrotu**. Elektronická verze této přílohy je průběžně doplňována.

Rozdělení oddílů podle oblastí:

Ad1/ předměty a zařízení související s využíváním radionuklidů, některá pomocná zařízení ke strojům a technologickým celkům

Ad2/ ionizační hlásiče požáru

Ad3/ průmyslová měřidla a jejich pracovní kontejnery

Ad4/ zdroje ionizujícího záření používané při karotážích, penetracích a při defektoskopii

Ad5/ zdroje ionizujícího záření používané v medicíně

Ad6/ transportní obalové soubory

Ad 7/ příklady řešených záchytů radioaktivních materiálů

Ad1/ předměty a zařízení související s využíváním radionuklidů, některá pomocná zařízení ke strojům a technologickým celkům

Výstražná upozornění a piktogramy.

Obr. 1. 1.

Obr. 1. 2.

Obr. 1. 3

Obr. 1. 4

Na přítomnost radioaktivní látky mohou upozornit označení prostor, kde bylo se zdroji ionizujícího záření zacházeno a původ likvidovaného materiálu. Jedná se především o nápisy „Kontrolované případné sledované pásmo“. Samotné zdroje ionizujícího záření mohou být označeny podle radionuklidu, který obsahují.

Obr. 1. 5

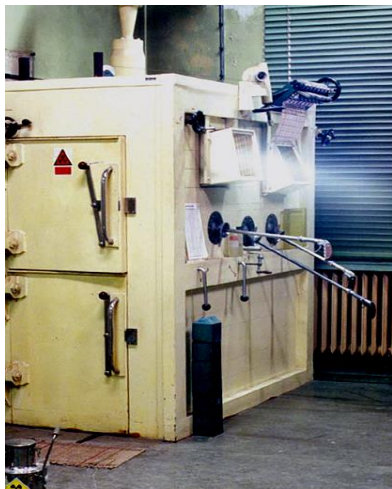
Obr. 1. 6 označení přechodného pracoviště

Obr. 1. 7

^{192}Ir , ^{60}Co , ^{75}Se , ^{59}Fe ,
 ^{137}Cs , $^{241}\text{Am/Be}$, ^{98}Cf ,
 ^{226}Ra , ^{90}Sr aj.

Spolu s varovnými symboly a označením předmětů, může oprávněné podezření vzbudit i znalost účelu používání předávaného materiálu.

Obr. 1. 8 polohorká komora

Obr. 1. 10 manipulátory uvnitř polohorké komory

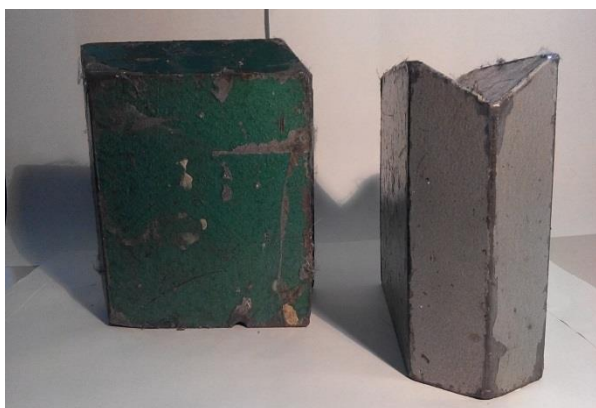

Obr. 1. 11 manipulátory uvnitř polohorké komory – upínací hlava a trezor ZIZ

Obr. 1. 12 trezor ZIZ

Ukázky zařízení používaných pro výrobu a manipulaci s radioaktivními zdroji tzv. „polohorká komora“

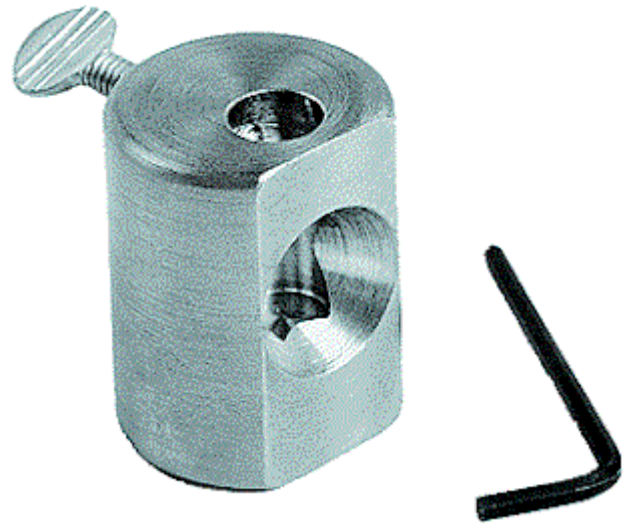
Obr. 1. 13 cihly olověného stínění

Obr. 1. 14 olověné stínění

Obr. 1. 15 wolframový kolimátor (defektoskopie)

Obr. 1. 16

Obr. 1. 17 manipulátory

Obr. 1. 18 manipulátor používaný k manipulaci se ZIZ v krytech

Typickými předměty používanými při styku s radioaktivními materiály jsou stínící prvky, např. cihličky, kolimátory (slouží k usměrnění svazku záření), manipulátory atd. Tyto předměty bývají vyrobeny z těžkých materiálů, jako je olovo, ochuzený uran, wolfram atd.

Ad2/ ionizační hlásiče požáru

V dnešní době se již nevyrábějí, ale dříve bylo jejich požití poměrně rozšířené. Z hlediska radiační ochrany nepřestávají zásadní nebezpečí, ovšem v dodávce se vyskytnou větší množství. Převážně obsahují radionuklid ^{241}Am .

Obr. 2. 1 průmyslový detektor kouře

Obr. 2. 2 civilní detektor kouře

Obr. 2. 3

Ad3/ průmyslová měřidla a jejich pracovní kontejnery

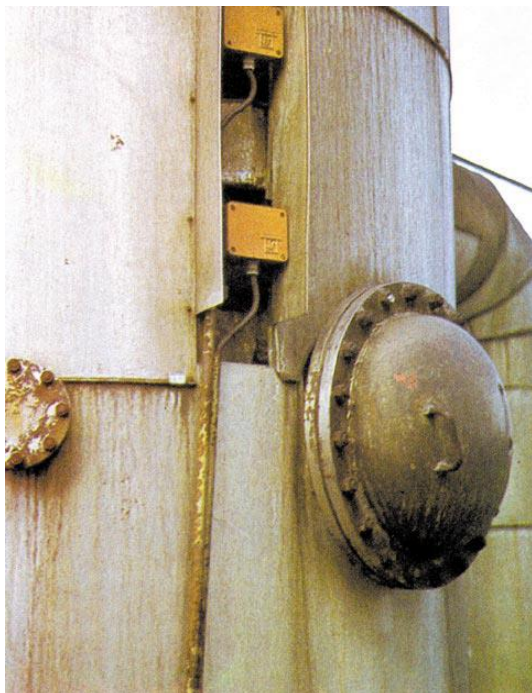
Využití zdrojů ionizujícího záření k měření různých fyzikálních veličin a ostatních parametrů je natolik rozsáhlé, že uvést zde všechny stěžejní zástupce je téměř nemožné. I zde však platí, že kromě dozimetrické identifikace, je velmi důležité sledovat ostatní možné parametry varovné symboly, podezřelá váha předmětu, původce materiálu atd.

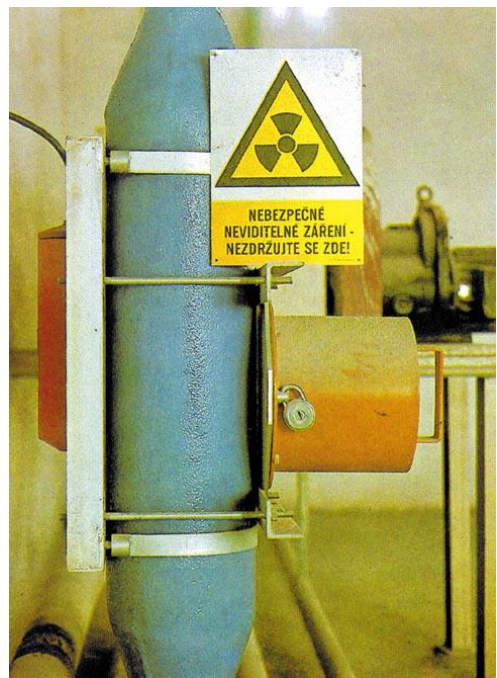
Obr. 3. 1 eliminátor elektrostatického náboje (záření alfa)

Obr. 3. 3 eliminátor elektrostatického náboje

Obr. 3. 3 popeloměr

Obr. 3. 4 hladinoměr

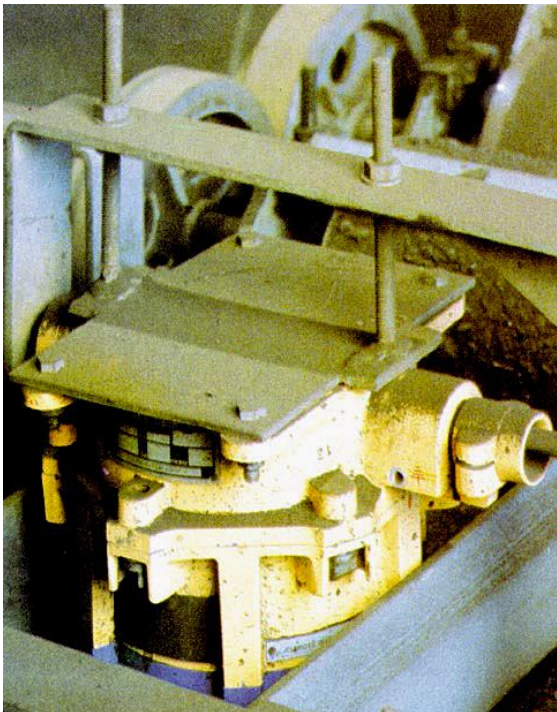

Obr. 3. 5 hladinoměr

Obr. 3. 6 hladinoměr

Obr. 3. 7 Sonda se ZIZ MSG- popeloměr MPC 102.
(hmotnost 6,6 kg)

Obr. 3. 8 Sonda MKD 103 k indikátoru úrovně hladiny
a polohy. Sonda sama ZIZ neobsahuje

Obr. 3.9 kontejner PrI-20 (hmotnost 48 kg)

Obr. 3. 10 provozní kontejner PrO-100
(hmotnost 80 kg)

Obr. 3. 11 Provozní kontejner popeloměru,
ZIZ zakrytý (hmotnost 44 kg)

Obr. 3. 12 Provozní kontejner popeloměru,
ZIZ odkrytý

Obr. 3. 13 Provozní kontejner popeloměru (hmotnost 25 kg)

Obr. 3. 14 Provozní kontejner

Obr. 3. 15 Hladinoměr / hustoměr (^{60}Co , ^{137}Cs)

Obr. 3. 16 Hladinoměr / hustoměr

Obr. 3. 17 Hladinoměř / hustoměř

Obr. 3. 18 Hladinoměř / hustoměř

Obr. 3. 19 Hladinoměř / hustoměř

Obr. 3. 20 Hladinoměř / hustoměř

Obr. 3. 21 hladinoměr Berthold LB367 (^{137}Cs)

Obr. 3. 22 Hladinoměr Checkmat (^{241}Am)

Obr. 3. 23 hladinoměr MDG301 (^{60}Co , ^{137}Cs)

Obr. 3. 24 hladinoměr Robotron (^{60}Co , ^{137}Cs)

Ad4/ zdroje ionizujícího záření používané při karotážích, penetracích a při defektoskopii

Zde se jedná opět o poměrně rozsáhlou skupinu zařízení a zdrojů ionizujícího záření, pro kterou je typická poměrně vysoká (nebezpečná) používaná aktivita a to že jejich použití bývá prováděno ve volném terénu. Hlavními zástupci používaných radionuklidů jsou ^{192}Ir , ^{75}Se a ^{60}Co .

Obr. 4. 1 v ČR nejrozšířenější typ defektoskopického krytu - GAMMAT

Obr. 4. 2 reálná maketa URZ a článkový a pružinový držák

Obr. 4. 3 různá provedení držáků URZ

Obr. 4. 4 GAMMAT různé velikosti (rozdílné maximální aktivity)

Obr. 4. 5 pracovní zapojení defektoskopické soupravy (GAMMATAT)

Obr. 4. 6 částečně rozebrané zařízení GAMMATAT

Obr. 4. 7 český typ defektoskopického zařízení

Obr. 4. 8 defektoskopické zařízení typu „Molch“

Obr. 4. 9 defektoskopické zařízení typu „Molch“

Obr. 4. 10 zařízení typu Komandogerat

Obr. 4. 11 Defektoskopický přístroj z r. 1962 typu OK – váha cca 55kg

Obr. 4. 12 otevřený přístroj typu OK

Obr. 4. 13 defektoskopický kryt používaný kolem roku 1950, váha cca 22kg

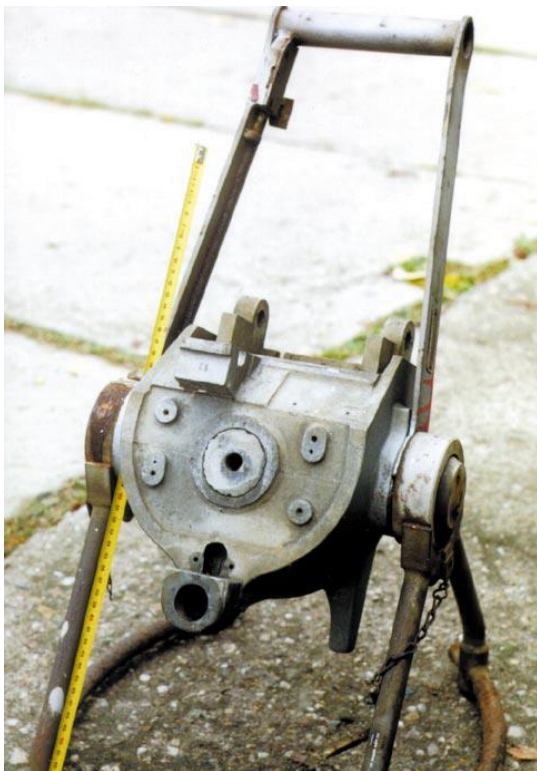

Obr. 4. 14 jiný pohled

Obr. 4. 15 defektoskopický přepravní kryt, hmotnost cca 55kg

Obr. 4. 16 jiný pohled

Obr. 4. 17 jiný pohled

Obr. 4.18 přepravní kontejner, hmotnost 27 kg

Obr. 4. 19

Obr. 4. 20 ochranný kryt pro uložení zdroje, hmotnost cca 70 kg

Obr. 4. 21 karotážní sondy

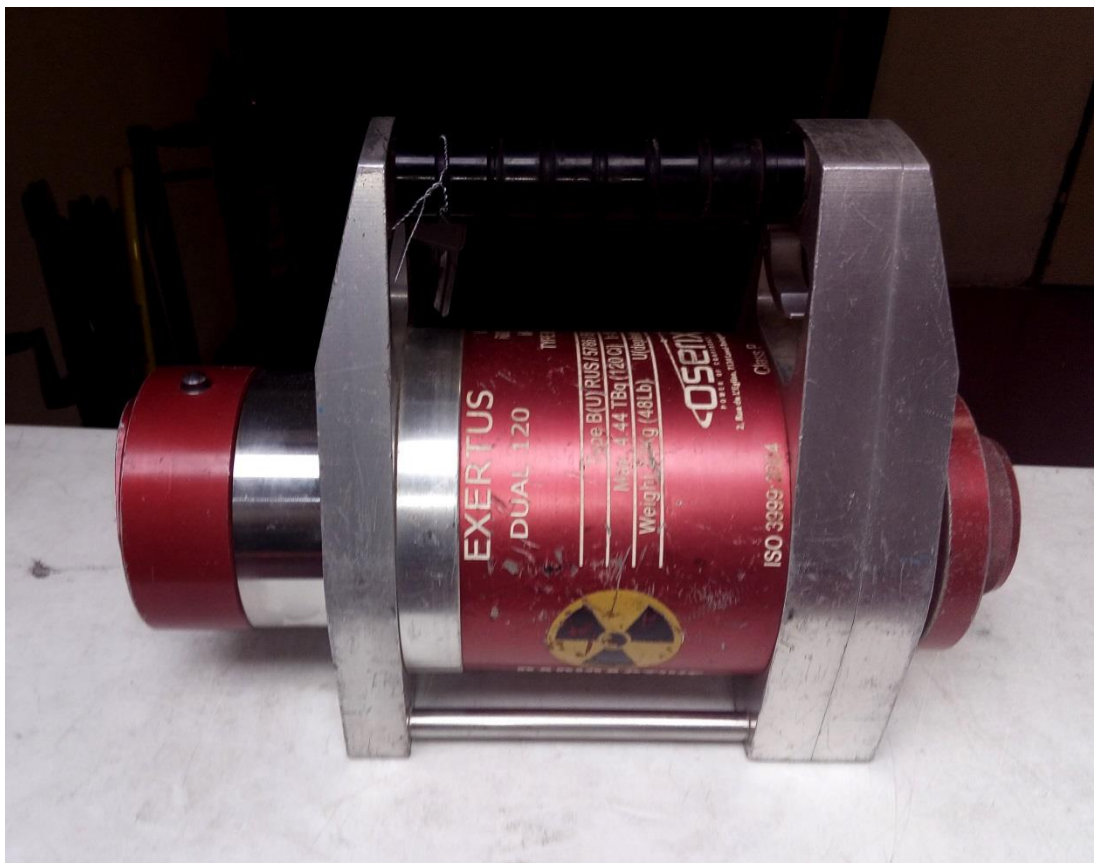

Obr. 4. 22 hrot karotážní sondy před nabitím

Obr. 4.23 EXERTUS DUAL - stínění uran (^{192}Ir , ^{75}Se)

Obr. 4.23 EXERTUS DUAL - stínění uran (^{192}Ir , ^{75}Se)

Ad5/ zdroje ionizujícího záření používané v medicíně

Skupina zdrojů ionizujícího záření používaných v lékařství je opět poměrně rozsáhlá. Výskyt těchto ZIZ je nejpravděpodobnější ve formě kontaminovaných hygienických pomůcek a to ve spalovnách komunálního odpadu. Ovšem ani nález v kovovém odpadu nelze zcela vyloučit, v takovém případě by se s největší pravděpodobností jednalo o ZIZ používané v rámci radioterapie, případně v laboratořích. Opět je zde stěžejní, kromě dozimetrické kontroly, i zjištění původu dodávaného materiálu.

Obr. 5.1 kontejner Chirana M6102.
Používaný pro přepravu lékařských ZIZ a to i kapalných.
(hmotnost 31 kg)

Obr. 5.2 oddělené dno kontejneru

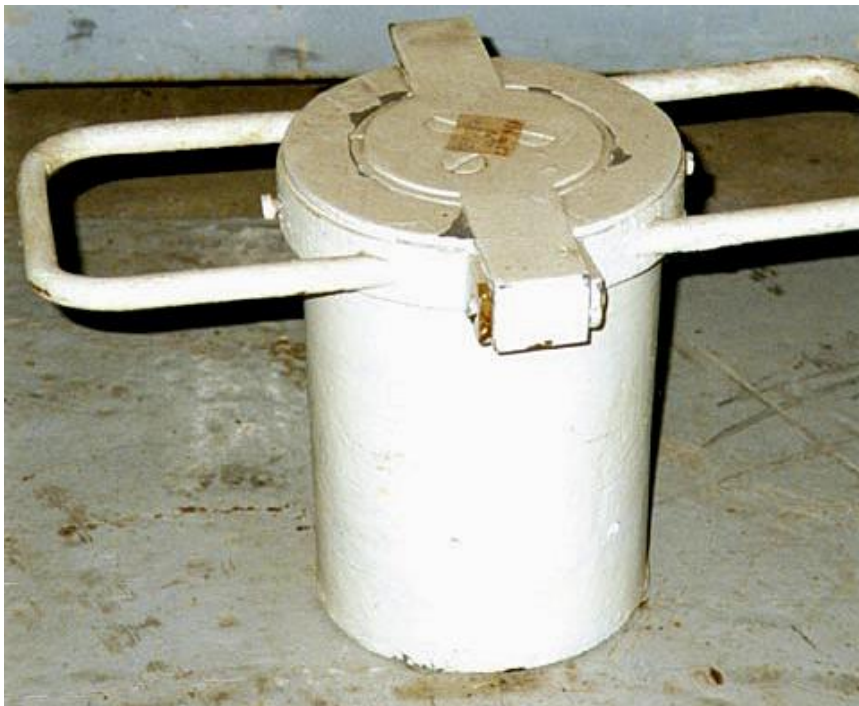

Obr. 5.3 Kontejner, typ Chirana 392.
výška 26 cm, průměr 14 cm. (hmotnost 42 kg)

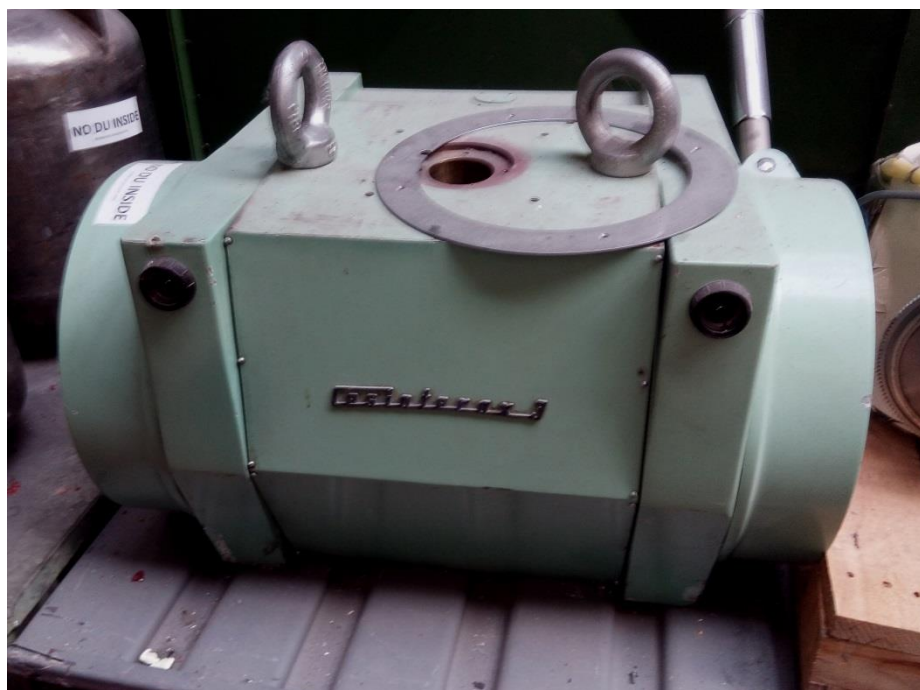
Obr. 5.4

Obr. 5.5 také typ Chirana 392 – bez varovných znaků a přetřený

Obr. 5.6 kontejner na skladování a přepravu onkologických sad v nemocnicích.

Obr. 5.7 cesiometer – stínění wolfram (^{137}Cs)

Obr. 5.8 cesioterax – stínění ochuzený uran – váha cca 200kg (^{137}Cs)

Obr. 5.9 chisostat- stínění olovo/ochuzený uran (^{60}Co)

Ad6/ transportní obalové soubory

Obr. 6.1 přepravní obal, většinou obsahuje samostatné stínění samotný je velmi lehký – TYP A

Obr. 6.2

Obr. 6.3

Obr. 6.4

Obr. 6.3 starší typ olověného stínění

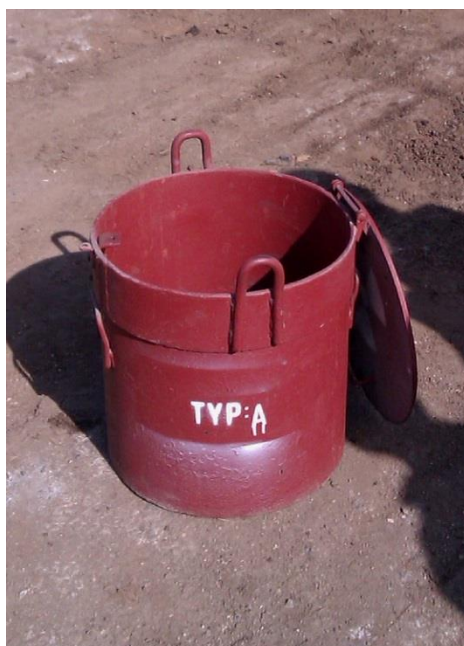
Obr. 6.4

Obr. 6.5 stínění používané pro neutronové ZIZ – překvapivě lehké (hmotnost 23 kg)

Obr. 6.6

Obr. 6.7 přepravní kryt sloužící především k fyzické ochraně ZIZ – používá se při záchytech a nálezech ZIZ

Obr. 6.8 UKI4 – stínění uran – použití pro transport nosičů URZ (^{192}Ir , ^{75}Se)

Ad 6/ příklady řešených záchytů radioaktivních materiálů

Obr. 6.1 ručičky a ciferníky s luminiscenční barvu obsahující ^{226}Ra a ^{90}Sr

Obr. 6.2

Obr. 6.3 předměty s nánosem barvy s ^{226}Ra

Obr. 6.4

Obr. 6.5 různé druhy ochranných – stínících obalů, většinou z olova

Obr. 6.6

Obr. 6.7 Pružiny držáku radliček kultivátoru, vyrobený z tavby kontaminované ^{60}Co

Obr. 6.8

Obr. 6.9 ZIZ instalovaný na hromosvod – radionuklid EU

Obr. 6.10